

Геморагічні діатези у дітей

**Зав. кафедри педіатрії №2
професор В.М. Дудник**

Геморагічні діатези

- **Вазопатії** – ураження судинної ланки системи гемостазу, що обумовлює підвищену кровоточивість (геморагічний васкуліт / пурпура Шенлейн-Геноха)
- **Коагулопатії** – спадково обумовлений або набутий дефіцит плазмових факторів зсідання крові (гемофілії)
- **Тромбоцитопенії (тромбоцитопатії)** – група захворювань з геморагічними проявами в результаті зниженої кількості тромбоцитів або їх якісною неповноцінністю (ідіопатична тромбоцитопенічна пурпура - пурпура Верльгофа, хвороба Гланцмана, тощо)

Система гемостазу

- стінка кровеносних судин;
- клітини периферичної крові;
- плазмові ферментні чинники зсідання крові

Процес гемостазу

- **Первинний (судинно-тромбоцитарний) гемостаз:**
  - спазм судин при ураженні судинної стінки;
  - адгезія тромбоцитів до субендотелію судин;
  - агрегація тромбоцитів у місці ураження;
  - вивільнення тромбоцитарних гемостатичних факторів;
  - утворення первинного гемостатичного тромбу;
  - ретракція кров'яного тромбу
- **Вторинний (коагуляційний) гемостаз** із залученням плазмених факторів і каскадного механізму зсідання крові

Геморагічний васкуліт. Етіологія.

- **Епідеміологія.** Частота 25 на 10 000 дітей, сезонність (весна-осінь)
- **Етіологія. Невідома.**
- Провокуючі чинники
  - інфекційні (мікробні, вірусні) та паразитарні агенти
  - вогнища хронічної інфекції (тонзилит, гайморит, карієс, отит)
  - харчова і лікарська алергія, вакцини, сироватки, гамма-глобуліни
  - фізичні і психічні травми, переохолодження, перегрівання

Геморагічний васкуліт. Патогенез.

- у відповідь на наявність в організмі антигену виникає викид антитіл Ig G - поява імунних комплексів (ІК) – ушкодження судин, активація системи комплементу;
- вивільнення біологічно активних речовин (БАР);
- дилатація судин, порушення їх проникності;
- активація фактора контакту Хагемана, гіперкоагуляція крові;
- розвиток мікротромбозів судин мікроциркуляторного русла

Геморагічний васкуліт. Класифікація.

- **Форма** - шкірна, ревматоїдна, абдомінальна, змішана (з/без ураження нирок), блискавична
- **Ступінь активності** – I, II, III
- **Перебіг процесу** - гострий (до 2 міс), підгострий (2-6 міс), затягнутий (більше 6 міс), рецидивуючий

Геморагічний васкуліт. Ускладнення

- шлунково-кишкові кровотечі;
- крововиливи у головний мозок і інші життєво важливі органи;
- інвагінація кишечника;
перфорація; перитоніт;
- гостра постгеморагічна анемія;
- хронічна ниркова недостатність

Геморагічний васкуліт. Клініка.

- шкірна геморагічна висипка
- суглобовий синдром
- абдомінальний синдром
- нирковий синдром

Шкірна геморагічна висипка при пурпурі Шенлейн-Геноха

- мономорфний папульозно-геморагічний характер;
- місця улюбленої локалізації (верхні і нижні кінцівки, сідниці, розгинальні поверхні кінцівок, з тропністю до великих суглобів);
- симетричний характер розташування, а у важких випадках поширюється на увесь тулуб, обличчя, слизові оболонки;
- не зникає при натисненні (що відрізняє її від алергійної висипки), має яскраво-насичені червоні кольори, потім блідне, проявляється коричнева пігментація, що зникає без сліду;
- носить хвилеподібний характер (до 30 хвиль).

Геморагічний васкуліт. Діагностика.

- **Загальний аналіз крові** - помірний лейкоцитоз, нейтрофіліоз, прискорена ШОЄ; тромбоцити у межах норми;
- **Біохімічний аналіз крові** - С-реактивний білок, підвищення рівня сіалових кислот, диспротеїнемія, гіпоальбумінемія;
- **Тривалість кровотечі** по Дюке в нормі;
- **Час згортання крові** по Лі-Уайту в нормі;
- **Проба на резистентність капілярів** норма/знижена;
- **Індекс ретракції** в нормі;
- **Загальний аналіз сечі** – мікро- або макрогематурія, протеїнурія, циліндрурія (при нирковій формі);
- **Позитивна реакція Греггерсена** (при абдомінальній формі)

Геморагічний васкуліт. Базисна терапія.

- обмеження рухової активності,
- гіпоалергенна дієта,
- ентеросорбція (нутріклінз, смекта, ентеросгель, полісорб, сілікс, карболен),
- дезагреганти (курантіл 3-5 мг/кг/добу, тиклопідін 0,25 мг 2-3 р/д, трентал 5-10 мг/кг/добу),
- антикоагулянти (гепарін 150-200 од/кг/добу),
- глюкокортикостероїди (преднізолон 1-2 мг/кг/добу),
- антибактеріальна терапія,
- антигістамінні препарати,
- інфузійна терапія.

Геморагічний васкуліт. Інфузійна терапія.

препарат	показання	добова доза
Реополіглюкін (реомакродекс)	тромбогеморагічний, абдомінальний синдром	10-20 мл/кг в/в крапельно
Глюкозо-новокаїнова суміш 1:1	абдомінальний синдром, ознаки ГНН	10 мл/рік життя в/в не більше 100 мл
Контрикал, трасілол, гордокс	Абдомінальний синдром, реактивний панкреатит	20-40 тис.од/інфузію 50-100тис.од/інфузію 10-20 тис. од/кг
Свіжезаморожена плазма + гепарин 500 од на 50 мл плазми	Неефективність терапії, дефіцит АТ III (крім хворих з	10-20 мл/кг

Використання глюкокортикостероїдів у дітей при геморагічному васкуліті

Клінічний варіант ГВ	Добова доза ГКС	Тривалість лікування	Схема відміни
Абдомін. с-м	2мг/кг per os, в/в	7-14 днів	5 мг через 1-2 дні
Хвилеподібна пурпура	2мг/кг per os, в/в	7-21 днів	5 мг через 1-3 дні
Нефрит - макрогематурія, нефрот.с-м	2мг/кг per os	21 день	5 мг через 5-7 днів
Поширена бульозно-некротична пурпура	2мг/кг per os	7-14 днів	5 мг через 1-2 дні

Реабілітація дітей після геморагічного васкуліту

- диспансерний нагляд 1 раз в 1—3 міс 1 рік
- виявлення і санація хронічних вогнищ інфекції
- лікування супутніх захворювань
- профілактика переохолодження та інтеркурентних захворювань
- гіпоалергенна дієта 1 рік
- протипокази до профілактичних щеплень на 2—3 роки
- при нефриті - домашній режим і домашнє навчання,
- при ГРВІ - дезагреганти і антибіотики на 7—10 днів, контроль за аналізами сечі, в тому числі проба по Зимницькому 1 раз в 1—3 міс, УЗД нирок 1 раз в 3 міс

Гемофілія

- коагулопатія з порушенням згортання крові в результаті генетичного дефекту синтезу плазмених факторів, є класичним прикладом захворювання зчіпленого зі статтю (з X-хромосомою), яке успадковується рецесивно.

Гемофілія. Класифікація.

- **Гемофілія А** – дефіцит VIII фактору, 80-85% випадків;
- **Гемофілія В** – хвороба Крістмаса – при дефіциті IX фактору, 15-20%.
- **Важкість геморагічного синдрому:**
  - важка – рівень антигемофільних факторів до 1%
  - середньої важкості – від 1 до 5%
  - легка – від 5 до 10%
- **Ускладнення:**
  - гостра постгеморагічна анемія;
  - шлунково-кишкові кровотечі;
  - ниркові кровотечі;
  - крововиливи в мозок, життєво важливі органи

Гемофілія. Клініка.

- У новонароджених – кровотечі з пуповини, велика кефалогематома, мелена
- Перші 6-9 міс. прояви гемофілії відсутні
- Підвищення рухової активності - ризик травмування, через 6-12 годин після травми:
  - кровотечі при прорізанні зубів
  - гемартрози (остеоартрит, анкілоз)
  - підшкірні, міжм'язові гематоми
  - кровотечі шлунково-кишкові (особливо при прийомі **аспірину, НПЗП**), носові
  - ниркові (гематурія) 30% хворих – спонтанно, травма, запалення, НПЗП
  - кровотечі в місцях ін'єкцій

Гемофілія. Особливості перебігу.

- Кровотечі виникають через 2-3 години після травми
- Вираженість кровотечі неадекватна травмі
- Тривалість кровотечі до декількох годин і днів
- Згусток утворюється, однак кров продовжує витікати (просачування)
- Спостерігаються кровотечі в м'язи, в суглоби, внутрішні органи
- Кровотеча може бути з одного ж того самого місця (рецидив)
- При крововиливах в м'язи спостерігається больовий синдром через їх розтягування, здавлення нервових закінчень
- При гемартрозах відбувається випадіння фібрину, спайки синовіальної оболонки, кальцифікація
- Інколи - крововиливи в головний мозок, внутрішні органи

Гемофілія. Діагностика.

- обтяжений сімейний анамнез;
- клініка з наявністю гематомного типу кровоточивості;
- лабораторна діагностика – гіпокоагуляція (в нормі час зсідання крові за Бюркером: початок 2-3 хв., кінець 5 хв; за Лі-Уайтом 5-7 хв.)

Доза кріопреципітату плазми

в залежності від важкості кровоточивості

(1 Доза – 100 МО)

- легкі кровотечі чи незначні крововиливи – 15-20 МО/кг, необхідний рівень VIII фактору 10-20%;
- важкі гемартрози, значні гематоми, необхідність видалення зубів – 30-40 МО/кг, рівень VIII фактору має підтримуватись в межах 30-40%;
- профузні кровотечі з нирок, шлунково-кишкового тракту, хірургічні втручання – 60-100 МО/кг, рівень VIII фактору має перевищувати 50%.

Розрахунок необхідної дози кріопреципітату плазми

- Доза КПП = маса хворого(кг) x заданий рівень VIII фактору(%) / 1.3
- КПП вводиться в/в струменево кожні 8-12 годин!

Факторна терапія

- **Концентрати VIII фактору** – 15-25 ОД/кг 2 р/добу в/в струменево (**імунат** – Бакстер, США, **коейт** – Байер, США) - з плазми донорів або рекомбінантні з культури клітин
- **Концентрати VIII фактору** з високим вмістом фактору Віллебранда (**Haemate-P/Humate-P** - Авентіс-Берінг, Германія, **Alphanate** – Альфа, США)
- **IX фактор** стійкий, період напіврозпаду 24 години, знаходиться в свіжезамороженій плазмі, або рекомбінантний, вводиться 1 раз на добу 15-20 ОД/кг

Факторна терапія

- **PPSB** – концентрат факторів II, VII, IX, X (активовані препарати протромбінового комплексу) вводиться без урахування групової та резус-приналежності. **Фейба** (Бакстер-Іммуно, США), **Аутоплекс** (НАБИ, США) – при інгібіторній формі гемофілії А.
- **НовоСевен - VIIa** (Новонордіск, Данія) – рекомбінантний, діє лише в місці ураження, активує фактор X, не має тромбогенного ефекту, при інгібіторній формі гемофілії А, В.
- **NB! При гемофілії В кріопреципітат і концентрат VIII фактору неефективні!**

Гемофілія. Типи лікування.

- **Профілактичне** - при важкій формі гемофілії поза залежності від наявності геморагічних проявів (25-40 МО/кг 3 р. на тиждень)
- **За вимогою** – після травми (25 МО/кг одноразово)
- **Купування гострих станів**
  - помірні кровотечі – 15-30 МО/кг 8-12 г. (гемостатичний рівень 15-30 %)
  - масивні кровотечі – 50 МО/кг 6-8 год. (100-80-60%)
  - операції - 50 МО/кг 4-6 год. (100-80%)

Превентивні заходи при гемофілії

- звільнення від фізичного навантаження;
- орієнтація дитини на розумову працю;
- профілактичні щеплення на тлі замісної терапії, необхідність щеплення від гепатиту;
- профілактика гострих інфекційних захворювань;
- профілактика травматизму

Ідіопатична тромбоцитопенічна пурпура (хвороба Верльгофа)

- геморагічні прояви за рахунок зниження кількості тромбоцитів периферичної крові, яке не можливо пов'язати з визначеним етіологічним чинником.

Провокуючі чинники

- вірусні, бактеріальні інфекції;
- медикаментозні препарати (анальгін, аспірин, гамаглобулін);
- профілактичні щеплення;
- підвищена сенсibiliзація харчовими алергенами;
- переохолодження, перегрівання на сонці;
- іонізуюча радіація

Хвороба Верльгофа. Патогенез.

- Руйнування тромбоцитів під впливом антитромбоцитарних антитіл і формування комплексу АГ-АТ на мембрані тромбоциту з наступним лізисом. Секвестрація тромбоцитів виникає в системі мононуклеарних фагоцитів, печінці, селезінці.
- Порушення процесу дозрівання тромбоцитів в кістковому мозку, що призводить до їх кількісних і якісних змін.
- Доведено, що антитромбоцитарні АТ мають також і антимегакаріоцитарну направленість.
- Скорочення тривалості життя тромбоцитів до 1-2 днів.

Хвороба Верльгофа. Класифікація.

перебіг	клініка	періоди	ускладнення
Гострий (до 6 місяців) Хронічний: -рідкі рецидиви; -часті рецидиви	Суха форма (шкірногеморагічний синдром) Волога форма (пурпура+кровотечі)	загострення клінічна ремісія клініко-лабораторна ремісія	Постгеморагічна анемія Енцефалопатія

Хвороба Верльгофа. Клініка.

- **Шкірний геморагічний синдром:**
  - поліморфний характер – петехії, екхімози;
  - поліхромність висипки – різного кольору (синці знаходяться на різних стадіях зворотнього розвитку);
  - спонтанний характер розвитку геморагічного синдрому, частіше в нічні години;
  - відсутність улюблених місць розташування висипки;
  - асиметричність розташування геморагічного синдрому.
- **Ураження слизових оболонок:**
  - петехіальна висипка на с/о ротової порожнини, на мигдаликах, піднебінні;
  - субсклеральні крововиливи;
  - кровотечі із слизових оболонок (носові, шлунково-кишкові, маткові, ниркові).
- **Крововиливи у життєво важливі органи.**

Хвороба Верльгофа. Лабораторна діагностика.

- Зниження кількості тромбоцитів (в нормі 150-400 тис.)
- Зниження часу кровотечі за Дюке (в нормі 2-4 хвилини)
- Зниження адгезії і агрегації тромбоцитів (в нормі 30-40%)
- Зниження індексу ретракції кров'яного згустку(в нормі 0,3-0,5)
- Позитивні проби на резистентність капілярів
- Постгеморагічна анемія в загальному аналізі крові
- В мієлограмі – гіперплазія мегакаріоцитарного ростка.

Покази до проведення специфічної терапії хвороби Верльгофа

- Загрозливі для життя кровотечі незалежно від кількості тромбоцитів
- Наявність факторів ризику розвитку кровотечі (коливання артеріального тиску, виразкова хвороба, активний спосіб життя тощо)
- Кількість тромбоцитів менше 30 тис/мкл
- Діти до 3 років – при зниженні тромбоцитів менше 20 тис/мкл

Терапія хвороби Верльгофа

- **Режими введення глюкокортикостероїдних препаратів (ГКС):**
  - стандартні дози ГКС – 1-2 мг/кг/добу 21 день;
  - високі дози парентеральних ГКС – 10-30 мг/кг/добу метилпреднізолону 3-7 днів
- **ВВІГ – в/в імуноглобуліни** (сандоглобулін) – препарат поліспецифічного IgG, який отриманий із пула сироваток крові декількох тисяч донорів з періодом напіввиведення 3 тиж.
  - зв'язування імунних комплексів фіксованих на тромбоцитах хворого;
  - гальмування синтезу анти-Трб АТ;
  - прискорення продукції Трб в кістковому мозку;
  - пригнічення персистуючої вірусної інфекції.Дозування – 0.4-1 г/кг/добу 3-5 днів.
- **Рекомбінантні інтерферони-альфа 2бета** – інтрон А, біоферон, роферон, лаферон. Цитостатики.

Диспансеризація при пурпурі Верльгофа

- диспансерний нагляд при гострому перебігу – 5 років
- при хронічному – постійно
- нагляд гематолога 2 р/рік з проведенням комплексу клініко-лабораторного обстеження
- протипоказані фізпроцедури, інсоляція

Диференційна діагностика геморагічних діатезів

Ознака	Гемофілія	Пурпура Верльгофа	Васкуліт
Тип крово- точивості	гематомний	мікроциркулято рний	мікроциркул яторний
Висипка	-----	поліморфна поліхромна спонтанна асиметрична	мономорфна ,немає поліхромн., улюблена локалізація, симетрична
Гемартрози Гематоми	типові	не типові	не типові

Диференційна діагностика геморагічних діатезів

Ознака	Гемофілія	Пурпура Верльгофа	Геморагічний васкуліт
Суглобовий синдром	не типовий	не типовий	типовий
Абдомінальний синдром	не типовий	не типовий	типовий
Носові кровотечі	після травми	спонтанно	не типові
Загальний аналіз крові	анемія	тромбоцитоп енія, анемія	лейкоцитоз, прискорена ШОЕ
Час згортання	гіпокоагуля ція	норма	гіперкоагуля ція

